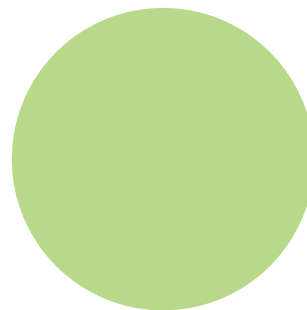


**SVENSK SJKSKÖTERSKEFÖRENING OCH SEKTIONEN
FÖR HANDLEDNING I OMVÅRDNAD PRESENTERAR**



RIKTLINJER

**FÖR GODKÄNNANDE AV
HANDLEDARE I HANDLEDNING
I OMVÅRDNAD**

Reviderad 25 januari 2008, 8 maj 2015.

*RIKTLINJER FÖR GODKÄNNANDE AV HANDEDARE
I HANDEDNING I OMVÅRDNAD*

Produktionsfakta

Grafisk form: Losita Design

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

- 4 Bakgrund
- 5 Inledning
- 5 Kompetenskrav på en handledare
- 5 Syftet med riktlinjer för godkännande
- 6 Utbildningskrav
- 6 Behörighet till handledarutbildning
- 6 Översikt över kompetenskrav
- 7 Teoridelen
- 7 Tillämpningsdelen
- 7 Utvärdering och examination
- 8 Rekommendation för godkännande
- 8 Förslag till rekommendationsskrivelse
- 8 Godkännande av handledare
- 8 Ansökan om godkännande
- 8 Dispens

BAKGRUND

Föreliggande dokument; *Riktlinjer för godkännande av handledare iHandledning i omvårdnad*, avser att vara ett styrdokument för godkännande av handledare och även utgöra en rekommendation till landets högskolor/universitet, vid utformning av ledarutbildning för handledning i omvårdnad.

Yrkesmässig handledning i omvårdnad har en lång historia med sin början bland sjuksköterskor inom den psykiatriska vården i England. Under 1960-talet började handledning av sjuksköterskor införas på en psykiatrisk avdelning vid Ullevåls sjukhus i Norge med hjälp av den engelska sjuksköterskan Elisabeth Barnes. Yrkesmässig handledning i omvårdnad har sedan dess utvecklats via den psykiatriska vården till den somatiska och nådde under slutet av 1980-talet även Sverige.

Våren 1992 samlades i Göteborg en grupp sjuksköterskor, vårdlärare och vårdforskare, som på olika sätt arbetade med att vidareutveckla kunskapsfältet kring den yrkesmässiga handledningen i omvårdnad, för att diskutera begrepp och policyfrågor. Vid detta tillfälle bildades en nätverksgrupp, som under de närmast följande åren träffades regelbundet för att gemensamt driva den fortsatta utvecklingen.

I mars 1995 beslutades att en nationell intresseförening skulle bildas. Denna intresseförening övergick i början av 1996 till att vara en riksförening inom SHSTF (senare *Vårdförbundet*). I samband med att kopplingen mellan *Vårdförbundet* och *Svensk sjuksköterskeförening* upphörde vid årsskiftet 1999-2000 genomfördes även en frikoppling mellan *Vårdförbundet* och Riksföreningarna. Detta innebär att *Riksföreningen för Yrkesmässig Handledning i Omvårdnad* (RfYHO) numera är en självständig organisation. Riksföreningen har som uppgift att främja sina medlemmars intressen genom att medverka till hälso- och sjukvårdens framåtskridande samt främja forskning, utveckling och utbildning inom verksamhetsområdet. Sedan december 2000 ingår RfYHO som en sektion inom SSF och samarbetar med *Vårdförbundet* via ett samverkansavtal.

I syfte att säkerställa kvaliteten på den yrkesmässiga handledning i omvårdnad som ges till vårdpersonal i omvårdnadsarbete, har *Riksföreningen för Yrkesmässig Handledning i Omvårdnad* tillsammans med *Svensk sjuksköterskeförening* och *Vårdförbundet* under perioden 25 januari 1999 till den 15 september 2000, genomfört ett projekt för att ta fram kompetenskriterier för handledare i omvårdnad. Projektet startade med ett förberedande möte till vilket nyckelpersoner från Norge och Danmark, med lång och gedigen erfarenhet av arbetet med kriterier för kompetenskrav och godkännande av handledare, inbjöds. En arbetsgrupp bildades därefter med deltagare valda utifrån kriterierna att vara väl förankrad inom kunskapsfältet yrkesmässig handledning i omvårdnad, ha egen erfarenhet av att ge och ta emot handledning samt av handledarutbildning.

Arbetsgruppen bestod av Elsy Athlin, Karlstad (sammankallande), Lisbeth Lindell, Malmö, Åsa Paulsson, Jönköping och Eva Quist, Umeå. Till arbetsgruppen adjungerades Gerthrud Östlinder, Svensk sjuksköterskeförening och Marianne Lidbrink, *Vårdförbundet*.

Arbetet med att utforma kriterier för kompetenskrav och godkännande tog utgångspunkt i de norska och danska kriterierna för godkännande av handledare. Arbetsgruppen utarbetade en idéskiss, vilken sändes ut till landets nätverksgrupper för synpunkter och diskuterades därefter vid en studiedag inom RfYHO. De framkomna synpunkterna låg till grund för ett reviderat förslag, som diskuterades vid en Workshop i Stockholm den 6 oktober 2000, till vilken personer som företrädde professionen, utbildningen och arbetsgivaren inbjödits att delta. De synpunkter och diskussioner som framfördes vid workshopen sammanställdes slutligen av arbetsgruppen och överlämnades till styrelsen för RfYHO som den 11 november 2000 fastställde kriterierna. De reviderades oktober 2003, och januari 2008.

Ny revidering genomförd maj 2015.

I INLEDNING

Handledning i omvårdnad utgör en viktig del i utvecklingen av sjuksköterskeprofessionen och den kliniska omvårdnaden. Handledningens yttersta mål är att säkerställa och vidareutveckla kvaliteten i omvårdnaden.

Handledningen skall vara ett forum där sjuksköterskan kan ta upp situationer från sitt dagliga arbete till granskning tillsammans med kollegor. Denna form av handledning är en pedagogisk process, där självupplevda/patientrelaterade situationer klarläggs, bearbetas och knyts samman kognitivt och affektivt genom egen reflektion, kollegial granskning och stöd samt fördjupning och vidgning av situationen. Handledningen kräver regelbundenhet och ett systematiskt genomförande, där klimatfaktorerna äkthet, acceptans, ansvar, stöd och utmaning utgör grunden.

Handledning i omvårdnad kräver att handledaren har en speciell kompetens, som förutom att vara legitimerad sjuksköterska innebär att hon/han har självkänedom samt förmåga att arbeta i ett äkta, varmt och accepterande förhållande till den handledde och samtidigt har förmåga att hålla den distans som krävs för att kunna se klart på den situation som bearbetas.

I:1 KOMPETENSKRAV PÅ HANDEDAREN

En godkänd handledare skall:

- ha en humanistisk grundsyn på människan och tilltro till människors förmåga till växt och utveckling
- ha insikt om sjuksköterskeprofessionens historia, ansvar och mål i förhållande till samhällsutvecklingen
- kunna analysera sitt eget sätt att agera i sjuksköterske- rollen i relation till omvårdnadens värdegrund
- i sin handledarroll kunna agera på ett respektfullt sätt och tillämpa ett etiskt resonemang
- i sin handledarroll kunna stimulera andra till personlig och professionell växt
- kunna analysera, värdera och använda handlednings- teorier och metoder samt utvärdera handlednings- processen

- kunna organisera, planera, genomföra och utvärdera handledning i omvårdnad riktad till yrkesgrupper inom vårdområdet, individuellt och i grupp
- ha förmåga att anpassa handledningsteorier och metoder till gruppdeltagarnas behov och handledningens olika faser
- kunna kritiskt granska och tydliggöra sin egen handledning och kritiskt granska sin egen ledarroll
- ha insikt i hur handledning i omvårdnad kan användas för att stödja och utveckla den goda omvårdnaden

I:2 SYFTET MED RIKTLINJER FÖR GODKÄNNANDE

Syftet med att ta fram riktlinjer för godkännande av handledare i Handledning i omvårdnad är att säkerställa att sjuksköterskor som verkar som handledare i omvårdnad har kompetens att ge en handledning som utgår från och är samstämmig med sjuksköterskeprofessionens etiska koder och kunskapsgrund.

Riktlinjer för godkännande av handledare i Handledning i omvårdnad avser att vara ett styrdokument för och även utgöra en rekommendation till landets högskolor/universitet vid utformning av ledarutbildning för Handledning i omvårdnad.

II UTBILDNINGSKRAV

Riktlinjer för kompetenskrav förHandledning i omvårdnad, som innebär ett godkännande som handledare, bygger från januari 2009 på en nivå som motsvarar avancerad nivå i omvårdnad. Kursen omfattar 30 hp och med möjlighet till omvärdering av reglerna inom 5 år.

II:1 BEHÖRIGHETSKRAV TILL HANDLEDARUTBILDNING

Yrkesexamen som sjuksköterska om minst 120p/180 hp med omvårdnad/omvårdnadsvetenskap motsvarande 41-60p/90 hp samt tre års yrkeserfarenhet som sjuksköterska.

II:2 ÖVERSIKT ÖVER KOMPETENSKRAV

Kompetens som handledare i handledning i omvårdnad kan skaffas genom formell handledarutbildning eller på annat sätt. Förvärvandet av grundläggande handledarutbildning bör ske över en tidsperiod av minst två år, för att handledningsprocessens samtliga steg skall kunna genomföras och att utrymme skall finnas för personlig och professionell utveckling. Utbildningen bör vara avslutad inom fem år.

En formell handledarutbildning kan utformas enligt följande:

TEORI	15 HÖGSKOLEPOÄNG (hp)
Sjuksköterskeprofessionen	7,5 hp
Omvårdnadshandledning; värdegrund, etik och metod	
Kommunikation, grupprocesser och ledarskap med inriktning mot omvårdnadshandledning	7,5 hp
TILLÄMPNING	15 HÖGSKOLEPOÄNG (hp)
Deltagande i handledningsgrupp (egenhandledning)	7,5 hp (80 undervisningstimmar)
Ledarträning i omvårdnadshandledning i grupp	3,75 hp (40 undervisningstimmar)
Efterhandledning (handledning på handledning)	3,75 hp (40 undervisningstimmar)

II:3 TEORIDELLEN

Teoridelen kan genomföras i form av föreläsningar, litteraturstudier, seminarier och grupparbeten. Relevant litteratur motsvarande 3-4000 sidor bör ingå. Litteraturen från kursens teoridel skall analyseras och sammanlänkas med den studerandes egna erfarenheter från sjuksköterskerollen, egenhandledningen och handledarträningen. Under utbildningens första år skall kursdeltagaren prestera individuella skriftliga redovisningar, som visar på förmåga till självständigt teoretiskt tänkande och reflektionsförmåga.

II:4 TILLÄMPNINGSDELLEN

I den första delen av den tillämpade utbildningen, som benämns ”egenhandledning,” ska handledaren och den studerande regelbundet utvärdera handledningstillfällena med inriktning mot personlig och professionell växt. Egenhandledningens frekvens och tidsintervall skall finnas dokumenterad och vara undertecknad av den som gett handledningen.

I den andra delen av den tillämpade utbildningen, som omfattar ledarträning, skall större krav ställas på denna utvärdering, både i syfte att ge den studerande möjlighet att förbättra sin handledning och för att kontrollera att nödvändig kompetensutveckling i handledarrollen sker. Färdigheterna inhämtas dels genom lärarledd träning i studiegruppen dels genom att den studerande handleder egna grupper med omvårdnadspersonal som deltagare. Erfarenhet av att handleda minst en sjuksköterskegrupp under två terminer skall ingå i ledarträningen.

Den egna handledarträningen skall vara dokumenterad och undertecknad av den som givit efterhandledning. Dokumentet skall påvisa antal handledningsgrupper, vilken/vilka yrkesgrupper som ingått, antal handledningstillfällen, gruppstorlek, totalt antal handledningstimmar samt antal timmar för efterhandledning. Under handledarträningen bör även processreferat skrivas, som belyser den studerandes reflektioner kring enskilda handledningssituationer och handledarrollen.

II:5 UTVÄRDERING OCH EXAMINATION

Av kursplanerna skall tydligt framgå sammanhanget mellan mål, innehåll och arbetsformer för handledarutbildningen samt former för utvärdering och examination. Utvärderingar och examinationer skall utgöra en del i den totala läroprocessen, där ett av syftena är att säkerställa att den enskilda studenten kontinuerligt får feedback på sin utveckling till handledare i omvårdnad. Bedömning av studieresultat skall omfatta studentens förmåga att förstå och tillämpa teoretiska kunskaper som ledare i Handledning i omvårdnad. Flera olika bedömningsformer bör användas såväl skriftliga som muntliga, enskilda och i grupp.

Följande bedömnings- och utvärderingsmetoder bör förekomma under utbildningen:

- Gruppdiskussioner/grupparbeten
- Seminarier
- Inlämningsuppgifter (paper)
- Direkt observation och analys av handledningstillfällen
- Videospelning med analys
- Skriftliga processreferat

I slutet av utbildningen bör en individuell skriftlig examination genomföras, där teori och tillämpning sammanlänkas genom reflektion och kritisk granskning. Slutexaminationen skall bedömas av en examinator, som förutom akademisk kompetens på lägst magisternivå har handledarkompetens för grupphandledning i omvårdnad.

III REKOMMENDATION FÖR GODKÄNNANDE

Den som vill ansöka som godkänd handledare i SSFs sektion förHandledning i omvårdnad ska ha genomgått utbildning enligt riktlinjer för ”Godkännande av handledare iHandledning i omvårdnad” (2015) med minst godkänt kursbetyg.

III:1 FÖRSLAG TILL INNEHÅLL I REKOMMENDATIONSSKRIVELSE:

Härmed bekräftas att NN har tillägnat sig kompetens iHandledning i omvårdnad och motsvarar nedanstående kriterier:

- Har visat på en humanistisk grundsyn på människan och tilltro till människors förmåga till växt och utveckling
- Har insikt om sjuksköterskeprofessionens historia, ansvar och mål i förhållande till samhällsutvecklingen
- Kan analysera sitt eget sätt att agera i sjuksköterskerollen i relation till omvårdnadens värdegrund
- Kan i sin handledarroll agera på ett respektfullt sätt och tillämpa ett etiskt resonemang
- Kan analysera, värdera och använda handledningsteorier och metoder samt utvärdera handledningsprocessen
- Kan organisera, planera, genomföra och utvärdera handledning i omvårdnad riktad till yrkesgrupper inom vårdområdet, individuellt och i grupp
- Har förmåga att anpassa handledningsteorier och metoder till gruppdeltagarnas behov och handledningens olika faser
- Kan kritiskt granska och tydliggöra sin egen handledning i omvårdnad och kritiskt granska sin egen ledarroll
- Har insikt i hur yrkesmässig handledning i omvårdnad kan användas för att stödja och utveckla den goda omvårdnaden

IV GODKÄNNANDE AV HANDEDARE

Bedömning av godkännande av handledare görs av Godkännandekommittén som utses av styrelsen förHandledning i Omvårdnad (HiO). Godkännandet fastställs styrelsen efter förslag från Godkännandekommittén. Godkännandet undertecknas av ordförande i styrelsen för HiO och ordförande i SSF. Begäran om omprövning av beslut görs hos Svensk Sjuksköterskeförenings styrelse.

IV:1 ANSÖKAN OM GODKÄNNANDE

Ansökan om godkännande skall göras på en ansökningsblankett som insänds till *Svensk sjuksköterskeförening*, Baldersgatan 1, 11427 Stockholm. Kuvertet ska märkas *Godkännandekommittén*.

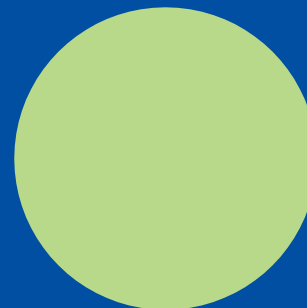
För att ansökan om godkännande skall behandlas uttas en avgift på 500 kronor, som inbetalas på postgironummer 52137-7. Sista ansökningsdatum är den 1 maj.

IV:2 DISPENS

Om godkännande söks på andra grunder än formell handledarutbildning kan dispensansökan inlämnas. *Godkännandekommittén* kan förorda dispens för alla punkter, utom från kravet på sjuksköterskelegitimation och minst tre års erfarenhet som sjuksköterska, under förutsättning att kompetens som motsvarar kompetenskriterierna kan styrkas. Detta görs genom att kursplaner, litteraturlistor, kursbevis, arbetsgivarintyg och tjänstgöringsbetyg bifogas ansökan.

RIKTLINJER

FÖR GODKÄNNANDE AV HANDLEDARE I HANDLEDNING I OMVÅRDNAD



Handledning i Omvårdnad
Yvonne Wallberg Andersson
Tranarpsvägen 570 Rönnliden
265 90 Åstorp
Tfn. 042-52018
Tfn. 0766-312352

e-post:
yvonne.wallberg.andersson@gmail.com



Svensk sjuksköterskeförening
Baldersgatan 1
114 27 Stockholm
Tfn: 08-412 24 00
Fax: 08-412 24 24
e-post: ssf@swenurse.se
Hemsida: www.swenurse.se